

Tisztelt Alkotmánybíróság!

A [REDACTED] (a továbbiakban: „*az alapeljárás alperese*”) kívül jegyzett és a jelen észrevételekhez csatolt meghatalmazással (lásd I/1. sz. melléklet) igazolt jogi képviselőként a Kúria Mfv.VIII.10.014/2022/9 számú ítéletével (a továbbiakban: „*Ítélet*”) szemben benyújtott, az Alkotmánybíróságon IV/02414-0/2022 ügyszámon nyilvántartásba vett alkotmányjogi panasz (a továbbiakban: „*alkotmányjogi panasz*”) kapcsán az alábbi

é s z r e v é t e l e k e t

terjesztjük elő:

1. Kérjük a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: „*Abtv.*”) 29. §-a alapján, az alábbiakban kifejtett indokokra tekintettel az alkotmányjogi panaszt utasítsa vissza.

2. Ennek hiányában kérjük a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az alkotmányjogi panaszt az alábbiakban kifejtett indokokra tekintettel utasítsa el azért, mert az *Ítélet* nem sérti az indítványozó szerződési szabadságát és tisztességes eljáráshoz való jogát.

Az alapeljárás alperese az Abtv. 52. § (5) bekezdésének megfelelően nyilatkozik arról, hogy az adatai nyilvános kezeléséhez és az indítvány nyilvánosságra hozatalához nem járul hozzá.

I. Az *Ítélet* nem vet fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést

- 1. Az alkotmányjogi panasz a rendes bíróságok által adott jogértelmezés felülbírálatára kéri az Alkotmánybíróságot**
 - 1) Az alkotmányjogi panasz lényege az a kérdés, hogy mennyiben minősíthették az eljáró rendes bíróságok jó erkölcsbe ütközőnek és ezért semmisnek azt a munkaszerződésbe foglalt szerződéses kikötést, mely a munkaszerződés megkötésekor a rá irányadó nyugdíjkorhatárt már betöltött indítványozó számára az éves munkabére húszszorosának megfelelő, a jogvita felmerülésének időpontjában mintegy 2,7 milliárd forint összegű végkielégítést irányzott elő a munkáltató felmondása esetére. Ez a kérdés nem felel meg az Abtv. 29. §-ban foglalt követelményeknek.
 - 2) Az Abtv. 29. §-a értelmében „[a]z Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.” Az Abtv. 29. §-a annak az általános tételnek a

kifejezett jogszabályi rögzítése, hogy az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszok, ezen belül is különösen az Abtv. 27. §-a szerint alkotmányjogi panasz elbírálása során nem negyedfokú bíróság, hatásköre kizárólag az Alaptörvény értelmezésére és érvényre juttatására terjed ki.

- 3) Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz nem szolgálhat a rendes bíróságok döntéseiben megnyilvánuló jogértelmezés vagy mérlegelés újbóli felülvizsgálatára: *„az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban azonban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.”*¹ Erre tekintettel nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt követelményeknek az olyan indítvány sem, mely *„kizárólag magánjogi jellegű, szerződés-értelmezéssel kapcsolatos kérdésben kér állásfoglalást, amelyben már több alkalommal különböző bírói fórumok döntést hoztak,”*² ami bizonyos szakjogi szabályok alkalmazását támadja,³ valamint az sem, ha az indítvány lényegében az alapul szolgáló szerződés minősítésének megváltoztatására irányul.⁴
- 4) A jelen ügyben benyújtott alkotmányjogi panaszra ugyanezek a megfontolások irányadóak. Az alkotmányjogi panasz egy munkaszerződésbe foglalt kikötés egyik rendelkezésének rendes bíróságok általi minősítését kifogásolja. A minősítés alapja a jóerkölcsbe ütközés rMt. alapján alkalmazandó⁵ rPtk. 200. § (2) bekezdése szerinti fogalma, amely absztrakt mivoltában a rendes bíróságok általi konkretizálásra szorul. Ezt a jogértelmezési feladatot nem vállalhatja magára az Alkotmánybíróság.
- 5) Az akkor is így van, ha az alkotmányjogi panasz két alaptörvényi, illetve alaptörvényen alapuló szabályra is hivatkozik: az Alaptörvényben nem nevesített szerződési szabadságra és az Alaptörvény XVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogra. Ezek a hivatkozások nem tudják alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdéssé alakítani az alapul fekvő magánjogi kérdést.

2. A szerződési szabadságot nem érinti az Ítélet

- 6) Ami a szerződési szabadságot illeti, mindenekelőtt le kell szögezni, hogy az alkotmányjogi panasz nem magánjogi szerződések tartalmának jogszabály általi meghatározását kifogásolja, még kevésbé a jogszabályi úton végrehajtott szerződésmódosítást. Ha ez így lenne, akkor az alkotmányjogi panasz a kötelmi jog egyik ősi intézményének, a jóerkölcsbe ütköző szerződéseknek a tilalmát, pontosabban

¹ 3018/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [9].

² 3022/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [28].

³ 3137/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [10].

⁴ 3168/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [12].

⁵ Az 1992. évi XXII. tv. (rMt.) nem jelölte meg kifejezetten az irányadó polgári jogi szabályokat. A Kúria gyakorlata szerint azonban a munkaviszonyra is alkalmazni kellett a Ptk. olyan rendelkezéseit, amelyek nem mondtak ellent a munkajog elveinek. Ennek alapján az rMt. szerinti ítélezés is alkalmazta az rPtk. jóerkölcsbe ütköző szerződésre vonatkozó szabályait.

annak az rPtk. 200. § (2) bekezdésében megjelenő szabályozását támadná. Ezt már csak azért sem teheti, mert az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszban is idézett 801/B/2002. AB határozatában az rPtk. 200. § (2) bekezdése alkotmányellenességére vonatkozó indítványt elutasította. Sokkal inkább arról van szó, hogy az alkotmányjogi panasz az rPtk. 200. § (2) bekezdése mikénti alkalmazását támadja arra hivatkozva, hogy ennek a szabálynak az *Ítéletben való értelmezése sérti az indítványozó szerződéses szabadságát*. Ugyanakkor az rPtk. 200. § (2) bekezdése alapján a jóerkölcsbe ütköző szerződéses kikötés már a szerződéskötés megkötésekor semmisnek volt tekintendő, a semmisség utólagos megállapítása a bíróságok által fogalmilag nem képes korlátozni a szerződéses szabadságot, hiszen a szerződéses szabadság nyilvánvalóan nem terjed ki eleve semmis szerződéses kikötések megkötésére.

- 7) Az alkotmányjogi panasz által idézett 14/2017. (VI. 30.) AB határozat sem arra utal, hogy az Alkotmánybíróság a szerződési szabadság alapján vizsgálná a polgári jog vagy a munkajog generálklauzuláinak rendes bíróságok általi értelmezését. A 14/2017. (VI. 30.) AB határozat a vélemény-nyilvánítás szabadsága Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében garantált joga érvényesülését vizsgálta a munkaviszonyban, és ennek kapcsán utalt arra, hogy az Alkotmánybíróság vizsgálja, hogy az adott jogviszonyt szabályozó generálklauzulák bírói értelmezése összhangban áll-e az érintett alapjogból fakadó követelményekkel.⁶ Az adott ügyben tehát a szerződési szabadság nem mint a bírói jogértelmezés korlátja jelent meg, hanem mint olyan körülmény, amit egy alapjogba való beavatkozás alkotmányosságának mérlegelésénél figyelembe kell venni. Másként megfogalmazva, a 14/2017. (VI. 30.) AB határozatban a szerződési szabadság és az alapjogok, konkrétan a véleménynyilvánítás szabadsága konkuráló érdekként szerepelnek egy, a véleménynyilvánítás szabadságára alapozott alkotmányjogi panaszról szóló döntésben. Ebből semmilyen módon nem következik, hogy az Alkotmánybíróság a szerződési szabadságot alkalmazná a polgári jog generálklauzuláinak rendes bíróságok általi értelmezésének felülbírálására.
- 8) Ez természetesen nem jelenti azt, hogy magánjogi szerződések újabb semmisségi okainak megállapítása ne lenne a szerződési szabadság alapján megítélhető. Arról sincsen szó, hogy a szerződési szabadságot nyilvánvalóan jogszabályellenes jogértelmezéssel korlátozó rendes bírói döntések ne lennének alkotmányjogi panasszal támadhatóak. Akár a korábban kialakult, egyöntetű és egyértelmű joggyakorlattól való indokolatlan, önkényes, a jogértelmezés szabályai által alá nem támasztott lényeges eltérés is felvethet alkotmányossági aggályokat. Legfeljebb ilyen esetben lehet azonban felvetni, hogy a rendes bíróság által semmisnek minősített szerződéses kikötés nem volt eredendően, a megkötésekor semmis. Ez csak szélsőséges esetekben állapítható meg. Ahogyan az Alkotmánybíróság fogalmaz: „[a] bírósági jogértelmezésnek, jogalkalmazásnak közvetlenül kell valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelmére vezetnie, nem pedig azáltal, hogy eltér bíróságok más ügyekben hozott döntéseitől.”⁷

⁶ 14/2017. (VI. 30.) AB határozat, Indokolás [20].

⁷ 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [15].

- 9) A jelen ügyben az alkotmányjogi panasz nem hivatkozik a korábban kialakult, egyöntetű és egyértelmű joggyakorlattól való indokolatlan, a jogértelmezés szabályai által alá nem támasztott lényeges eltérésre. Érvelésének lényege, hogy az Ítélet az indítványozó szerződési szabadságát ésszerű ok nélkül korlátozza, mert a közérdek sérelme (vagy érintettsége) semmilyen módon nem állapítható meg.⁸ Ez azonban olyan hivatkozás, mely egyfelől a szerződési szabadság korlátozásának alkotmányjogi tesztjét kívánja a jóerkölcsbe ütközés polgári jogi tesztjének helyére állítani (erre lentebb részletesen kitérünk), másrészt pedig semmilyen módon nem mutatja be, hogy miért ne lett volna a kérdéses szerződés kikötés a megkötésekor irányadó jogszabályi környezet szerint jóerkölcsbe ütköző, és ezért eleve semmis.

3. Az Ítélet nem érinti a tisztességes eljáráshoz való jogot

- 10) A tisztességes eljáráshoz való jogra való hivatkozás sem eredményezi azt, hogy a jóerkölcsbe ütközés magánjogi szabályának mikénti értelmezése a jelen ügyben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés lenne.
- 11) Hivatkozik egyrészt az alkotmányjogi panasz arra, hogy az Ítélet az említés szintjén sem indokolja, *„hogy az alaptörvényben rögzített mely társadalmi értéket sérti a felek alkotmányos védelemben részesített joga, azaz a szerződési szabadság talaján kialakult megállapodása”*⁹
- 12) Az alkotmányjogi panasz emellett arra hivatkozva állítja a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét, hogy

„- a Kúria az ügy legfontosabb érdemi kérdésében, a jóerkölcsbe ütközés megítélése tárgyában nem adta megfelelő indokolását döntésének,

- elmulasztotta igazolni, hogy a szerződési szabadság korlátozása a közérdekre figyelemmel megállapítható ésszerű indokon nyugszik, és

*- nem teljesítette a bírói jogalkalmazás jogbiztonságot védő garanciális feladatát a generálklauzulák konkrét esetre alkalmazása körében az értelmezés szempontrendszerének világos megfogalmazásával.”*¹⁰

- 13) Ami az *„Alaptörvényben rögzített társadalmi értékek”* Ítéletben való meg nem jelenését illeti, az alkotmányjogi panasz teljes mértékben figyelmen kívül hagyja, hogy a rendes bíróságok feladata elsősorban nem az, hogy az Alaptörvény alapján hozzanak ítéletet, hanem az, hogy az irányadó jogszabályok – esetünkben az rMt. és az rPtk. – értelmezésével és alkalmazásával eldöntsék a jogvitát. A jelen esetben az ügydöntő jogszabály az rPtk. 200. § (2) bekezdése volt. Kúria feladata tehát az volt, hogy a polgári jog egy jogintézményét – a jóerkölcsbe ütközést – a magánjog fogalomrendszerén belül értelmezze és alkalmazza. Nyilvánvaló egyúttal, hogy a magánjog a jóerkölcs fogalmát nem szűkíti le az *„Alaptörvényben rögzített társadalmi értékek”* megsértésére. Ezt az

⁸ Alkotmányjogi panasz 5.1.14.

⁹ Alkotmányjogi panasz 5.2.11.

¹⁰ Alkotmányjogi panasz 5.2.21.

Alkotmánybíróság maga is hangsúlyozta egy olyan határozatában, amit az alkotmányjogi panasz is idéz.¹¹ A 801/B/2002. AB határozat szerint „[a]mikor ítélezése során a bíróság egy-egy magatartást jóerkölcsbe ütközőnek minősít, akkor az Alkotmány értékrendje mellett a társadalomban érvényesülő erkölcsi normarend követelményeire kell tekintettel lennie.”¹² Ebből következőleg nincsen olyan alkotmányos elvárás a rendes bíróságokkal szemben a jóerkölcs fogalmának alkalmazásakor, hogy minden esetben kifejezetten az Alkotmány vagy az Alaptörvény értékrendjére hivatkozzanak. Ilyen elvárás hiányában pedig a hivatkozás elmaradása fel sem veheti a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét.

- 14) Ugyanígy nem várható el a tisztességes eljáráshoz való jog alapján, hogy az eljáró rendes bíróságok a szerződéses szabadság alapján külön igazolják, a jóerkölcsbe ütközés magánjogi fogalmának alkalmazása a közérdekre figyelemmel megállapítható észszerű indokon nyugszik-e. A rendes bíróságok feladata a magánjog irányadó szabályainak alkalmazása az Alaptörvénnyel összeegyeztethető módon. Önmagában az a körülmény, hogy a rendes bíróság nem végez el minden esetben kifejezett alkotmányjogi mérlegelést az irányadó jogszabályok alkalmazása során, nem veti fel a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét.
- 15) Ami pedig a megfelelő indokolás és az értelmezés szempontrendszerre világos megfogalmazásának állítólagos hiányát illeti, ezek az állítások tényszerűen nem állják meg a helyüket. Az Ítélet világosan kifejti, hogy a végkielégítés jogintézményének funkciójából indul ki, ami nem más, mint a munkavállaló hűségének honorálása, és segítséget ad a létfenntartásban arra az időszakra, amelyre a munkavállaló nem rendelkezik jövedelemmel.¹³ Leszögezi azt is, hogy a felperest az rMt. 95. § (3) bekezdése értelmében nem illette volna meg végkielégítés munkaviszonya megszűntetésekor, és az egyesült államokbeli gyakorlat szerint is csak 12 havi munkabérnek megfelelő összegű végkielégítés járna neki (amit a felperes általa sem vitatott módon meg is kapott munkaviszonya megszűnésekor). Evvel összevetve látja úgy az Ítélet, hogy a 240 havi végkielégítés – melynek összege 2,7 milliárd forint – ellentétben áll a végkielégítés jogintézménye rendeltetésével, funkciójával, az általános társadalmi megítélés pedig ezt a mértéket elfogadhatatlannak tartja. Nem világos, milyen további indokolás lett volna még szükséges annak bemutatására, hogy 240 havi, 2,7 milliárd forint mértékű végkielégítés előírása egy olyan munkavállaló számára, aki már a munkaszerződés megkötése előtt betöltötte a rá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt, ellentétes az általános társadalmi megítéléssel.
- 16) Ezen túlmenően az alkotmányjogi panasz által megfogalmazott alkotmányossági elvárásokat nem támasztja alá az Alkotmánybíróság gyakorlata sem. Az Alkotmánybíróság ugyanis nem fogalmaz meg részletes követelményt abban a tekintetben, mit kell tartalmaznia a rendes bíróság ítélete indokolásának a jóerkölcs fogalmának alkalmazásakor. Éppen ellenkezőleg, az Alkotmánybíróság szerint „[m]ivel

¹¹ Alkotmányjogi panasz 5.1.8.

¹² 801/B/2002. AB határozat, 3.4. pont.

¹³ Ítélet [39].

az Alkotmány értékrendje, a társadalom erkölcsi normarendje mindenki által ismert, az ezekkel nyilvánvalóan ellentétes szerződést kötő felek nem hivatkozhatnak arra, hogy a támadott norma tartalma nem világos vagy bizonytalan.”¹⁴

- 17) Mi több, az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint *„nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe annak értékelése, hogy az eljáró hatóságok, illetőleg bíróságok az egyes eljárások során milyen jogi érvek alapján hozták meg döntésüket, és hogy az egyes eljárásokban megjelenő jogi érvek egymáshoz képest azonosak-e, illetőleg helytállóak-e. Az Alkotmánybíróság hatásköre kizárólag a támadott döntések Alaptörvénnyel való összhangjának (és nem pedig az egyes döntések egymással való összhangjának) vizsgálatára terjedhet ki”*.¹⁵
- 18) Összességében tehát sem a szerződési szabadság, sem pedig a tisztességes eljáráshoz való jog tekintetében nem teljesíti az alkotmányjogi panasz az Abtv. 29. §-ában megfogalmazott követelményeket, ezért az alkotmányjogi panasz visszautasításának van helye.

II. Az Ítélet nem sérti az alkotmányjogi panaszban hivatkozott jogokat

- 19) Abban az esetben, ha a tisztelt Alkotmánybíróság a fent ismertetett érvek ellenére az alkotmányjogi panasz befogadásáról döntene, úgy az Ítélet nem ellentétes sem a szerződési szabadsággal, sem pedig a tisztességes eljáráshoz való joggal.

1. Az Ítélet nem sérti a szerződési szabadságot

- 20) Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata szerint a szerződési szabadság a piacgazdaság lényegi eleme.¹⁶ A szerződési szabadság önálló alkotmányos jog,¹⁷ de nem alapjog.¹⁸ Korlátozása mindazonáltal nem történhet kellő alkotmányos indok nélkül.¹⁹ Mint nem alapjogot érintő korlátozás a szerződési szabadság korlátozása akkor tekinthető alaptörvény-ellenesnek, ha az *„önkéntes, azaz indokolatlan, vagyis nincs ésszerű oka.”*²⁰
- 21) Miután az Alaptörvény a piacgazdaság elvét kifejezetten nem deklarálja, az Alkotmánybíróság a szerződési szabadságot az Alaptörvény M) cikkében biztosított vállalkozás és verseny szabadsága, valamint az Alaptörvény XIII. cikkében biztosított tulajdonhoz való jog alapján részesíti védelemben.²¹ Változatlan a védelem szintje is: a szerződési szabadság korlátozása tekintetében lényegesen nagyobb a közhatalom

¹⁴ 801/B/2002. AB határozat, 3.4. pont.

¹⁵ 3054/2023. (II. 8.) AB végzés, Indokolás [20].

¹⁶ Először 13/1990. (VI. 18.) AB határozat, ABH 1990, 54, 55.

¹⁷ 13/1990. (VI. 18.) AB határozat, ABH 1990, 54, 55.

¹⁸ 32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 149, 159.

¹⁹ 32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 149, 159; 10/2001. (IV. 12.) AB határozat, ABH 2001, 123, 142.

²⁰ 66/1995. (XI. 24.) AB határozat, ABH 1995, 333, 343; 499/B/1994. AB, ABH 1998, 893, 896.

²¹ 3192/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [15]-[21]; 33/2015. (XII. 3.) AB határozat, Indokolás [25].

mozgástere, mint az alapvető jog esetében. A szerződési szabadságra nem alkalmazandó az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése, és így a szerződési szabadság lényeges tartalma is korlátozható. Másrészt a szerződési szabadság korlátozása jogszerűségéhez nem szükséges a korlátozás arányosságát mérlegelni, „*korlátozása akkor lehet alaptörvényellenes, ha a korlátozásnak nincs alapos oka, a korlátozás nem ésszerű*”.²²

- 22) Ebből következőleg a szerződési szabadság tehát nem alapvető jog, önálló alkotmányos jogként élvezzi az Alaptörvény védelmét, korlátozásának alkotmányossága nem az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján, hanem - figyelemmel a közérdekre is - az ésszerűségi tesztet alkalmazva bírálendő el.²³
- 23) Ellentétben ugyanakkor az alkotmányjogi panaszban megfogalmazottakkal²⁴ az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény II. cikkében biztosított emberi méltósághoz való jog és a szerződési szabadság között érdemi alkotmányossági összefüggés nincs.²⁵
- 24) Félrevezető az alkotmányjogi panaszban a 18/2021. (V.27.) AB határozatra alapozott azon állítása is, hogy a munkajogi kérdések alkotmányjogi megítélésekor a szerződési szabadságnak nagy hangsúlyt kell kapnia.²⁶ A munkajog természetesen a magánjog része, és mint ilyen, alapja a szerződési szabadság. Azonban a munkajog a magánjognak éppen az a területe, ahol a leginkább érvényesül a szerződési szabadság korlátozása, az állami, jogalkotói beavatkozás a magánfelek viszonyaiba. Ami pedig a 18/2021. (V.27.) AB határozatot illeti, az abban vizsgált indítvány nem a szerződési szabadságra hivatkozva támadta az Mt. rendelkezéseit, erre vonatkozó határozott kérelmet nem is terjesztett elő.²⁷ Ebben a határozatban arról döntött az Alkotmánybíróság, hogy Alaptörvény XVII. cikk (3) és (4) bekezdéseiben biztosított jogokat biztosítják-e az Mt. pihenőidőre vonatkozó rendelkezései. Ebben a kontextusban a szerződési szabadság éppen az egészséghez, valamint a pihenőidőhöz való jog korlátozása indokaként jelenik meg, és nem mint olyan jog, amit a jogszabályok korlátoznának. Az alkotmányjogi panasz által idézett szövegrészletek is ebben a kontextusban értelmezhetőek: nem a szerződési szabadság korlátozhatóságáról szólnak, hanem arról, a szerződési szabadság mennyiben vehető figyelembe az Alaptörvény XVII. cikk (3) és (4) bekezdéseiben biztosított szociális jogok korlátjaként. Ez már csak abból is nyilvánvaló, ha a 18/2021. (V.27.) AB határozat indokolása [68] bekezdésének az alkotmányjogi panasz által idézett mondatának nem csak az alkotmányjogi panasz által kontextusából kiragadott szövegrészét, hanem az egész mondatot egyben olvassuk: „[a] felek szerződési szabadságának fokozott érvényesülése mint jogalkotói cél, erre tekintettel – önmagában

²² 3298/2014. (XI. 11.) AB határozat, Indokolás [29]; 3298/2014. (XI. 11.) AB határozat, Indokolás [29].

³³ 33/2015. (XII. 3.) AB határozat, Indokolás [41].

²³ 33/2015. (XII. 3.) AB határozat, Indokolás [26].

²⁴ Alkotmányjogi panasz 5.1.10. pont.

²⁵ 33/2015. (XII. 3.) AB határozat, Indokolás [26].

²⁶ Alkotmányjogi panasz 5.1.9. pont.

²⁷ 18/2021. (V.27.) AB határozat, Indokolás [13].

*a kollektív megállapodásban rögzíthető időtartam mértékének emelkedése okán – nem kerül ellentétbe az indítványozók által hivatkozott alapvető jogokkal.*²⁸

- 25) Ugyanígy nincsen alapja az alkotmányjogi panaszban megfogalmazott azon érvnek, hogy a szerződéses szabadság alapján a „vizsgálat tárgyát a társadalmi értékrend szempontjából is csak az képezheti, hogy a megállapodás közérdeket sért-e.”²⁹ Az alkotmánybírói vizsgálat tárgyát ugyanis a korlátozás ésszerűsége képezi: annak megállapítása, hogy a korlátozásnak van-e alapos indoka, vagyis nem önkényes-e. Ez lényegesen tágabb mérlegelési jogot biztosít a közhatalomnak, mintha azt kellene igazolnia, hogy a konkrét esetben a közhatalmi beavatkozás hiányában sérülne-e a közérdek.
- 26) Különösen így van ez, ha az indítványozó nem a szerződési szabadság jogszabály általi korlátozását kifogásolja, hanem e korlátozás konkrét esetben való alkalmazását. Ha erre a helyzetre egyáltalán alkalmazható a szerződési szabadság – ami a fentebb kifejtett álláspontunk szerint nem így van – a szerződési szabadságba való beavatkozást már maga a jogszabály végrehajtotta, legfeljebb ennek konkrét mértéke következik a bírói jogalkalmazásból. Ilyen esetben nem vitatott, hogy a jogszabály ésszerűen, alapos indokkal korlátozta a szerződési szabadságot, így a bíró feladata a jogszabály megfelelő alkalmazása a jogértelmezés elfogadott szabályai szerint. Az alkalmazott jogszabály magánjogi dogmatikája tehát nem cserélhető le a szerződési szabadság alapján annak vizsgálatára, vajon sérülne-e a közérdek a szerződési szabadságba történő beavatkozás elmaradása esetén. Az ésszerűség hiánya csak akkor merülhetne fel, ha az eljáró bíró nyilvánvalóan *contra legem*, a jogértelmezés szabályait önkényesen figyelmen kívül hagyó módon értelmezné és alkalmazná a kérdéses jogszabályt.
- 27) Éppen ezért a jóerkölcsbe ütközés magánjogi fogalmának értelmezésekor nem az a bíróság feladata, hogy bizonyos közérdeket azonosítson, és azt mérlegelje a szerződési szabadsággal szemben. Még kevésbé van arról szó, hogy csak a közérdek sérelme esetén lenne lehetséges a jóerkölcsbe ütközés megállapítása, és ezen belül pedig meghatározható lenne, pontosan milyen helyzetekben merülhet fel a közérdek sérelme.³⁰ Azon túlmenően, hogy az alkotmányjogi panaszban hivatkozott szakirodalmi utalás³¹ nem a közérdek sérelmének különböző helyzeteiről, hanem a jóerkölcsbe ütköző szerződésekkel kapcsolatos német, svájci és angol gyakorlatról szól, a polgári jog dogmatikájától lenne teljességgel idegen a jóerkölcsbe ütközést a közérdek sérelmével azonosítani.
- 28) Végezetül arról sincsen szó, hogy a rendes bíróságoknak a jóerkölcsbe ütközés vizsgálata során az Alaptörvény értékrendjére kéne hivatkozniuk, és ezért az Ítélet alaptörvény-ellenes lenne, mert az eljáró bíróságok mellőzték volna az Alaptörvény értékrendjének vizsgálatát.³² Ennek egyrészt ellentmond az alkotmányjogi panaszban és fentebb is idézett 801/B/2002. AB határozat, mely kifejezetten az Alkotmány

²⁸ 18/2021. (V.27.) AB határozat, Indokolás [68].

²⁹ Alkotmányjogi panasz 5.1.22. pont.

³⁰ Alkotmányjogi panasz 5.1.25. pont.

³¹ Menyhárd Attila, A jóerkölcsbe ütköző szerződése (2004, Gondolat Kiadó, Budapest) 128. skk. o.

³² Alkotmányjogi panasz 5.1.7. pont.

(Alaptörvény) értékrendjét és *emellett* a társadalomban érvényesülő erkölcsi normarendet nevezi meg a jóerkölcs forrásának.³³ Ebből nem az következik, hogy a jóerkölcs minden aspektusa az Alaptörvényből levezethető lenne, és ezért az Alaptörvény értékrendjére minden esetben hivatkozni kellene a jóerkölcsbe ütközés megállapításakor. Ahogyan azt az alkotmányjogi panasz által idézett monográfia is leszögezi: „[a] az alkotmányos értékek támpontként szolgálhatnak a jóerkölcsbe ütköző szerződések tilalmának tartalmi konkretizálásához, ez azonban nem jelentheti az Alkotmány rendelkezéseinek magánjogi leképezését. Alkotmányjog és magánjog két különböző, gyökereiben eltérő paradigmákon alapuló jogág, amelyek eltérő viszonyokat szabályoznak történetileg is eltérő szempontok és tartalom szerint. Az alkotmányos rendelkezések ezért nem vetíthetők a magánjogi viszonyokra.”³⁴

- 29) Mindezek alapján a jelen ügyben a szerződési szabadság korlátozása tekintetében – ha az a bírói jogalkalmazás kapcsán egyáltalán felmerül – nem az vizsgálandó, hogy a közérdek sérült volna-e, ha nem minősíti az Ítélet jóerkölcsbe ütközőnek a kérdéses szerződéses kikötést, hanem az, hogy az Ítélet az rPtk. 200. § (2) bekezdésében foglalt szabályt nem alkalmazta-e nyilvánvalóan *contra legem*, a jogszabály kereteit nyilvánvalóan és önkényesen túllépve. Ha ugyanis az eljáró bíróság a jóerkölcsbe ütközés polgári jogi szabályait alkalmazza, nem merülhet fel, hogy a jogalkalmazás ésszerűtlen vagy indokolatlan lenne. Ellenkező esetben a jóerkölcsbe ütközés jogintézményének ésszerűségének vagy indokoltságának hiányát kellene állítani. Másként megfogalmazva a jóerkölcsbe ütközés jogintézményének rendes bíróságok általi alkalmazása legfeljebb akkor lehetne ésszerűtlen, indokolatlan és ezért önkényes, ha a rendes bíróság nyilvánvalóan a jogszabállyal ellentétesen értelmeznék és alkalmaznák az irányadó jogszabályt.
- 30) A szerződéses szabadság esetében tehát az irányadó teszt hasonló, mint amit az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog kontextusában a jogszabálysértő bírói ítéletek esetében alkalmaz. Az Alkotmánybíróság szerint ugyanis „[ö]nmagában egy *contra legem* ítélet még nem szükségképpen alaptörvény-ellenes (*contra constitutionem*) ítélet. Kivételesen, kellően súlyos esetekben azonban egy *contra legem* jogalkalmazás is felemelkedhet alkotmányjogilag értékelhető szintre, és a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapításához vezethet.”³⁵
- 31) A jelen esetben nyilvánvaló, vagy akár csak kis mértékben is *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás nem merül fel. Az Ítélet a végkielégítés jogintézmények funkciójából kiindulva állapítja meg, hogy a magyar társadalom értékítéletével ellentétes 240 havi, összegszerűségében mintegy 2,7 milliárd forint végkielégítés előírása egy olyan munkavállaló számára, aki a szerződés megkötésekor is már betöltötte a rá irányadó nyugdíjkoratárt, az irányadó magyar jog szerint nem lenne jogosult végkielégítésre, és még az USA gyakorlatában is legfeljebb 12 havi

³³ 801/B/2002. AB határozat, 3.4. pont.

³⁴ Menyhárd Attila, A jóerkölcsbe ütköző szerződése (2004, Gondolat Kiadó, Budapest) 305. o.

³⁵ 29/2021. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [28].

végkielégítésre lenne jogosult. Ez semmilyen módon nem tekinthető a jóerkölcsbe ütközés törvényi fogalmával ellentétes jogértelmezésnek.

32) Összességében tehát az Ítélet még akkor sem ellentétes a szerződéses szabadsággal, ha az a konkrét esetben a bírói jogalkalmazásra alkalmazható is lenne.

2. Az Ítélet nem sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot

33) Ahogy fentebb kifejtettük, az alkotmányjogi panasz arra hivatkozva állítja a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét, hogy álláspontja szerint az Ítélet

- nem rögzíti, az Alaptörvényben rögzített mely társadalmi értéket sérti a felek alkotmányos védelemben részesített joga, azaz a szerződési szabadság talaján kialakult megállapodása;
- az ügy legfontosabb érdemi kérdésében, a jóerkölcsbe ütközés megítélése tárgyában nem adta megfelelő indokolását döntésének;
- elmulasztotta igazolni, hogy a szerződési szabadság korlátozása a közérdekre figyelemmel megállapítható észszerű indokon nyugszik; és
- nem teljesítette a bírói jogalkalmazás jogbiztonságot védő garanciális feladatát a generálklauzulák konkrét esetre alkalmazása körében az értelmezés szempontrendszerének világos megfogalmazásával.

34) Ahogy fentebb kifejtettük, nincsen olyan alkotmányos elvárás, hogy a szerződéses szabadság korlátozását az Alaptörvény értékrendjével kellene indokolni, sem olyan, mely alapján külön ki kellene mutatni a bírói jogalkalmazás közérdekűségét, ha a bíró az irányadó törvényt alkalmazza. Ezért az ezekre vonatkozó kifejezett indokolás hiánya nem tudhatja megalapozni a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét.

35) Szintén kifejtettük fentebb, hogy nem felel meg a valóságnak az, hogy az Ítélet ne indokolta volna meg a kérdéses szerződéses kikötés jóerkölcsbe ütközését. Éppen ellenkezőleg: az Ítélet bemutatta, hogy az eset összes körülményeit figyelembe véve miért nem felel meg a magyar társadalom értékítéletének a 240 havi, 2,7 milliárd forintos végkielégítés.

36) Ezen okokból az Ítélet nem sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot sem.

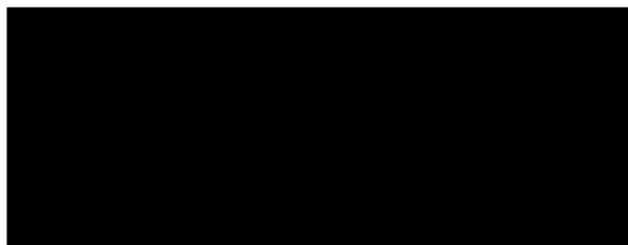
A fenti indokok alapján az alkotmányjogi panasz visszautasításának, ennek hiányában pedig elutasításának van helye.

Budapest, 2023. április 13.

Tisztelettel:

az alapeljárás alperese képviselőjében

az alapeljárás alperese képviselőjében

Mellékletek:

1. **Ügyvédi meghatalmazások**
2. **A Közép-európai Egyetem rektora képviseleti jogát igazoló dokumentum**